

Balogh Bettina:

KATONANŐK AZ ISRAELI VÉDELMI ERŐKBEN

ÖSSZEFOGLALÁS: A tanulmány az izraeli katonanők térnyerésével foglalkozik. Izraelben a férfiak mellett a nőknek is kötelező katonai szolgálatot teljesíteni. Emellett vannak nők, akik hivatásuknak választják a katonaságot. Az egyenjogúsági mozgalomnak köszönhetően napjainkban már szinte minden pozícióban találhatók katonanők. Önkéntes alapon vallásos és arab izraeliek is csatlakozhatnak az Izraeli Védelmi Erőkhöz. A nők egyre növekvő száma életre hívta a vegyes zászlóaljakat, és más területeken is változtatásokat generált a hadseregben.

KULCSSZAVAK: katonanők, egyenjogúság, esélyegyenlőség, vegyes zászlóaljak, harci beosztások, alkalmazkodás

BEVEZETÉS

A Földközi-tenger keleti peremén elhelyezkedő fiatal állam, Izrael már 1948-as megalapítása óta rendelkezik saját védelmi erővel. A 20–21. század történelmi eseményei rávilágítottak arra, hogy az arab országokkal határolt, rendkívül kis területű államnak szüksége van egy ütőképes hadseregre. Ezen cél elérése érdekében megkezdődött a nők integrálása a katonaság soraiba. A kötelező szolgálat keretében a nők különböző „háttérfeladatokat” kaptak, így segítve a háborúban harcoló férfi honfitársaik munkáját. A 21. század közeledtével ugyanakkor a női egyenjogúság kérdése a hadseregbe is begyűrűzött. Az ezredforduló jelentős változást hozott, miszerint újabb és újabb pozíciók nyíltak meg azon nők előtt, akik a kötelező szolgálton túl, hivatásukként választották a katonaságot. Így napjainkban már nem ritka pilótanőkről, a harcokban aktívan részt vevő nőkről vagy női tábornokról hallani.

A „KATONANŐK” SZEREPVÁLLALÁSA ISRAEL MEGALAPÍTÁSÁNAK ELSŐ NÉHÁNY ÉVTIZEDÉBEN

A katonanők története egészen az Izrael Állam alapítását megelőző évekre nyúlik vissza. Ekkor a nők a meglévő katonai szervezetek állományának 20 százalékát tették ki, s önkéntesen szolgáltak például tisztí beosztásokban harci egységeknél vagy gépkocsivezetőként. Tevékenységük a függetlenségi háború¹ ideje alatt érte el csúcspontját, amikor harci és irányító szerepeket is magukhoz ragadtak. Ekkor jött létre a független női alakulat, a Chen is. Fontos megjegyezni, hogy ez időben a hivatalos politika még nem szentesítette a nők részvételét a harci cselekményekben.² Ezt alátámasztja a tény, hogy a függetlenségi háborút követően,

¹ Izrael függetlenségét a korábbi palesztinai brit mandátumterület egy részén 1948. május 14-én kiáltotta ki David Ben-Gurión. A térségbeli arab országok – Egyiptom, Libanon, Szíria, Transzjordánia és Irak – már a függetlenség másnapján megtámadták az újonnan létrejött államot. A háború közel egy évig tartott, és kétoldalú fegyverszüneti megállapodásokkal ért véget.

² The Army and Society Forum, Woman in the Israel Defense Forces. 2003 Jerusalem, The Old City Press, 8. <http://en.idi.org.il/media/1431643/ArmyWomen.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 02. 24.)

rövid időn belül a nők a harci szerepektől eltávolodva titkársági és egyéb adminisztratív beosztásokba szorultak vissza.³

Israel létrejöttével merült fel a kérdés, hogy szükséges-e egyáltalán a nőket besorozni, és ha igen, milyen szerepet kell játszaniuk. Mivel az ország biztonsága minden ott élők alapvető fontosságú, döntés született a mindenki számára kötelező katonai szolgálatról. Az 1950-es Védelmi szolgálat törvény (Defense Service Law) volt az első kísérlet arra, hogy a női katonai szolgálat jogilag hivatalossá váljon. Bár a nők részvételét engedélyezték, mégis egyfajta kisegítő erőként tekintettek rájuk. Következésképpen a törvény különböző rendelkezéseket hozott létre a férfiak és a nők számára. A nők lehetséges katonai szerepvállalását a hadügyminiszter az 1952-ben életbe lépett törvényben határozta meg.⁴ Írásba foglalták a 24 hónapos kötelező szolgálatot, valamint azt, hogy 24 éves korukig a nőket tartalékos hadkötelesként tartják számon, kivéve akkor, ha ezen idő előtt házasságkötés vagy gyermekáldás következik be. További kivételt képezett a szolgálat alól az aktív vallásgyakorlás. Mindemellett a beosztások három csoportja elérhetetlen maradt a nők számára, nevezetesen a harci cselekményekben való részvételt képező szerepek, a fizikai állapot miatt nem gyakorolható feladatok és a magas fokú fizikai állóképességet igénylő tevékenységek.⁵ Mindezzel a férfiak és a nők éles határvonal alakult ki az izraeli hadseregben már a kezdetektől, mely csak az ezredforduló közeledtével halványodott el.

A NŐK NAGYOBB TÉRNYERÉSÉNEK KEZDETE A HADSEREGBEN

Az 1980-as években a katonanők körülbelül 65 százaléka irodai munkát végzett a hadseregben belül. A fennmaradó 35 százalék műszaki és hadműveleti beosztásokban teljesített szolgálatot, míg néhány nő civil közösségi feladatokat látott el az oktatás és a szociális munka területén.⁶ A Védelmi szolgálat törvény folyamatos módosítása 1987-ben új fordulópontot jelentett. Az említett módosítás megváltoztatta a katonanők számára nyitott pozíciók kérdéskörét. A főparancsnoksági határozat kimondta, hogy a nők harci egységekbe továbbra sem helyezhetők, ugyanakkor önkéntes alapon, megfelelő minősítéssel beosztást vállalhatnak ezen alakulatokban is. Így a női szolgálat jogalapjának eltűnése olyan helyzetet teremtett, melyben az Izraeli Védelmi Erők politikája vált a harci cselekményekben való részvétel megnehezítőjévé.⁷

Mindezek következtében az 1990-es évek elején kapott nyilvánosságot az Alice Miller-ügy, mely alapvető változást eredményezett a katonanők életében. Izraelben a nők egyenlő esélyű integrálása a védelmi erőbe egy feminista per részeként kezdődött, amely megtámadta a légierő azon politikáját, mely lehetetlenné tette a pilótanők képzését. A légierő elleni jogi lépés célja tehát a már meglévő struktúra megváltoztatása s ezáltal a nők teljes asszimilációja a különböző tisztségekbe. A petíciót benyújtó Alice Millert, aki pilótaképzésben szeretett volna részt venni, a Polgári Jogokért Izraelben és az Izraeli Nők Hálózata nevű egyesületek

³ Judah Ari Gross: New combat positions for women in the IDF, same old obstacles. <http://www.timesofisrael.com/new-combat-positions-for-women-in-the-idf-same-old-obstacles/> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 19.)

⁴ Noya Rimalt: Woman in the sphere of masculinity: The double-edged sword of women's integration in the military. *Duke Journal of Gender Law & Policy*, Volume 14:1097, 2007, 1101. <http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1135&context=djglp> (Letöltés időpontja: 2016. 02. 24.)

⁵ The Army and Society Forum: i. m. 9.

⁶ Noya Rimalt: Woman in the sphere of masculinity, i. m. 1102–1103.

⁷ The Army and Society Forum: i. m. 10.

is támogatták. A Legfelsőbb Bíróság kedvező határozatot hozott, melyben elrendelte, hogy a katonai hatóságok a férfiakkal azonos feltételekkel nyissanak tanfolyamokat a lehetséges pilótánők részére is. Ez a döntés elősegítette a „gyengébb nem” integrációját a harci beosztásokba, továbbá a hadsereg haditengerészet haderőnemébe.⁸

Mindezek következtében 2000-ben módosították a Biztonsági Szolgálat Törvényt, s ezzel egyenlő esélyeket biztosítottak a nők számára az Izraeli Védelmi Erőknél. Következésképpen a munkahelyek száma is nőtt, míg az 1980-as években a beosztások 56 százaléka várta a női munkaerőt, addig 2010-ben már ez az arány 90 százalék körülire emelkedett. Hasonlóan növekvő tendenciát mutat a harci szerepekben helytálló katonanők aránya, amely 2001-hez képest 2010-re 2 százalékkal nőtt.⁹ Ekkor, a kiképzés elvégzését követően jelentek meg az első pilóta- és navigátornők, valamint több száz hölgy csatlakozott a harci egységekhez, ahol elsősorban hírszerző, oktató, szociális, orvosi és mérnöki feladatokat kaptak. A 2006-ban kitört második libanoni háború alkalmat adott a katonanőknek, hogy a férfiakkal együtt kivonuljanak a hadszíntérre.¹⁰

Bár a tiszti rendfokozattal rendelkező Alice Miller megnyerte a pert és rendelkezett civil pilótaengedéllyel, a feladatra mégis alkalmatlannak bizonyult.¹¹ Ennek következtében az első F–16-os harci egységnél szolgáló navigátor Sheri Rahat lett, 1998-ban. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy képzett női pilóták már korábban is voltak, akik a szabadságharc idején vagy az 1956-os szuezi háború alatt vettek részt különböző missziókban. Rahatot Roni Zuckerman követte, akit az első női vadászpilótaként tartanak számon.¹² A repülési tanfolyamot 2001-ben befejező Zuckerman öt évvel később egy F–16C vadászgéppel már egy gázai bevetésben bizonyíthatta tehetségét, ahol egy csempészalagutat kellett felszámolniuk Karni közelében.¹³ A sikereket látva azóta több nő is elvégezte az említett kiképzést, és 2014 végére már 38 nő kapta meg pilótaengedélyét, akik között voltak navigátorok, vadászpilóták, helikoptervezetők, valamint teherszállító pilóták is.¹⁴

KATONANŐK VEZETŐ POZÍCIÓKBAN

A nők hadseregben való térnyerését jól tükrözi Orna Barbivai 2011-ben történt kinevezése. A háromgyerekes családanya, aki egész katonai karrierjét egy katonai igazgatóságnál töltötte, lassan lépkedett felfelé a ranglétrán, s az említett évre elérte a vezérőrnagy-i pozíciót. Barbivai új rendfokozatára azért figyelt fel a közvélemény, mert ő lett az első női vezérőrnagy Izraelben. Ő maga így nyilatkozott az előléptetésről: „Büszke vagyok arra, hogy én lehetek az első női vezérőrnagy, s egyben egy olyan szervezet tagja, ahol az egyenjogúság központi

⁸ Noya Rimalt: When a feminist struggle becomes a symbol of the agenda as a whole: The example of woman in the military. *Nashim: A Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues*, Number 6, Fall 5764/2003, 153–152. <http://weblaw.haifa.ac.il/he/Faculty/Rimalt/Publications/4.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 02. 29.)

⁹ Yagil Levy: The Military as a Split Labor Market: The Case of Woman and Religious Soldiers in the Israel Defense Forces. *Int J Polit Cult Soc* (2013), 394.

¹⁰ Lauren Gelfond Feldinger: Skirting history. <http://www.jpost.com/Magazine/Features/Skirting-history> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 20.)

¹¹ Miller az orvosi vizsgálatokon nem felelt meg a követelményeknek.

¹² Mitch Ginsburg: 38 female IAF pilots shatter the glass firmament. <http://www.timesofisrael.com/38-female-iaf-pilots-shatter-the-glass-firmament/> (Letöltés időpontja: 2016. 02. 29.)

¹³ Yossi Yehoshua: First female fighter pilot launches missile at tunnel-digging terrorists near Karni crossing. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3273411,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 02. 29.)

¹⁴ Mitch Ginsburg: i. m.

elv.”¹⁵ Barbivai kinevezéséhez Netanjahu miniszterelnök is gratulált, és megjegyezte, hogy rendkívül fontosnak tartja a nők vezetői pozíciókba való bevonását.¹⁶

2014 januárjában újabb történelmi pillanatnak minősült az első női harci egységnél szolgáló zászlóaljparancsnok megbízása. Oshrat Bacher új munkaköre az izraeli–egyiptomi határon állomásozó felderítő–zászlóalj vezetése lett. Bacher kinevezésekor már az Izraeli Védelmi Erők veteránjának számított, aki korábban annak a SAS-cégnek volt a parancsnoka, amelynek a felelősségi körébe a Gázai övezet és Egyiptom tartozott.¹⁷

Az Izraeli Védelmi Erők kiemelkedik a világ hadseregei közül abban a tekintetben, hogy soraiban magas a női katonák aránya. Napjainkra szinte az összes beosztás elérhető a nők számára, beleértve azt az 1500 harci beosztást is, amelybe évente soroznak be katonanőket.¹⁸ Egyre többen helyezkednek el harctevékenységgel járó munkakörökben, így például 2012-ben az egyiptomi határnál állomásozó Caracal gyalogos egység 58,9 százalékát, valamint a tűzérési alakulatok 10 százalékát alkották a nők.¹⁹ A harci szerepekben bekövetkezett növekvő tendencia annak köszönhető, hogy a női újoncnoknak átmenetileg felfüggesztették a különleges felkészítő tanfolyamokon való részvételt, s a felvételi folyamatot egy fizikai próbák nélküli, interjúkat magában foglaló gyakorlattá alakították át. Arról azonban továbbra sem szabad megfeledkezni, hogy a jelentkezés ezekbe a pozíciókba önkéntes alapon történik.²⁰

Bár a jelentkezés önkéntes, mégis sokan választják hivatásuknak a sokszor embert próbáló harci munkakört. Kiváló példa erre Or Katzav, aki 21 éves korára elnyerte a legharciasabb női katona címet. Katzav egy, a szakasparancsnokokat kiképző tanfolyamon vett részt, ahol a mindössze 3–4 óra földön alvás mellett a harci kiképzés az ország déli részén kezdődik és a Golán-fennsíkig végződik. Katzav elmondta, hogy „a kurzus mind a férfiak, mind pedig a nők számára lehetetlen vállalkozásnak tűnik, különösen az olyan ijesztő fizikai feladatok fényében, amikor 30 kg nehézségű felszerelést kell cipelni. Ugyanakkor, ha egyszer belejön az ember, észre sem veszi milyen gyorsan telik az idő. Kemény idők voltak, de tudtam, hogy nem adhatom fel.”²¹

A harci egységeknél szolgáló női tisztek kiképzése folyamatos. 2016 elején a nyolc hónapos tanfolyamon részt vevő 360 frissen végzett jelölt között 20 volt nő, akik közül hatan harctevékenységgel kapcsolatos beosztást töltöttek be, 14-en pedig megfigyelési és ellenőrzési területen teljesítettek szolgálatot. Ez a csekély szám jelzi, hogy – még húsz évvel az Alice Miller eset után is – a nők részvétele, főként tisztii rendfokozatban, az Izraeli Védelmi Erők gyaloghadosztályaiban nem tömeges. Mindazonáltal fontos megjegyezni,

¹⁵ Yaakov Katz: Orna Barbivai becomes first female IDF major general. <http://www.jpost.com/Defense/Orna-Barbivai-becomes-first-female-IDF-major-general> (Letöltés időpontja: 2016. 02. 29.)

¹⁶ Hanan Greenberg: IDF names 1st female major-general. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4074563,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 02. 29.)

¹⁷ Gidon Ben-zvi: First Lady: IDF Appoints First Female Combat Battalion Commander. <http://www.algemeiner.com/2014/01/02/first-lady-idf-appoints-first-female-combat-battalion-commander/> (Letöltés időpontja: 2016. 02. 29.)

¹⁸ Aryeh Savir: NATO conference hears IDF views on woman in the military. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4523011,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 01.)

¹⁹ Yaakov Lappin: More women soldiers seeking to serve in combat units, IDF says. <http://www.jpost.com/Defense/IDF-More-women-want-to-serve-in-combat-units-330641> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 01.)

²⁰ Yoav Zitun: IDF eases female soldier's path to combat units. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4263718,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 02.)

²¹ Yoav Zitun: IDF's roughest, toughest female soldier. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4439178,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 02.)

hogy a már említett első vegyes (koedukált) összetételű lövészászlóaljhoz, a Caracalhoz azóta továbbiak csatlakoztak.²²

VEGYES ZÁSZLÓALJAK LÉTREJÖTTE

A katonanők harci szerepvállalásához a különböző egységeknek folyamatosan alkalmazkodniuk kellett. Ennek következtében már 2000-ben egy úgynevezett mintaprojektként létrejött az első vegyes összetételű zászlóalj, a Caracal. Napjainkban a Caracalban harcoló nők aránya körülbelül 70 százalék. A hét hónapig tartó kiképzés után – mely négy hónap alapkiképzésből és három hónap haladó képzésből áll – az újoncok az izraeli–egyiptomi határ mentén állomásoznak, ahol jellemzően a legnagyobb fenyegetést a kábítószercsempészek jelentik. Ugyanakkor az elmúlt néhány évben a Caracal tagjainak már harcokban is helyt kellett állniuk. Az első koedukált zászlóalj aránytalanul nagy számban vonzza az új bevándorlókat és azokat a magányos katonákat, akiknek nincs családja Izraelben. Ariella Azair például Los Angelesből érkezett: „A gimnáziumomban a lányok mielőtt főiskolára mennek, mind eltöltenek legalább egy évet Izraelben egy vallási szemináriumban. Ugyanakkor tudtam, hogy én valami mást szeretnék csinálni. Tudtam, ha a hadsereghez csatlakozom, akkor intenzív élményt szeretnék, éppen ezért választottam a Caracal egységet.”²³

Az idő előrehaladtával a katonanők számának növekedése újabb vegyes zászlóaljak létesítését kívánta meg. A hadsereg a közelmúltban két új, a Caracal modelljén alapuló könnyű lövészászlóaljat hozott létre. Ezekben az egységekben a nők ugyanolyan kiképzést kapnak, mint férfi társaik, és feladatuk az ország határainak biztosítása.²⁴ A második vegyes alakulat 2015-ben, „Jordán oroszlánjai” néven alakult meg, amely Izrael keleti határánál a Jordán folyó völgyét biztosítja. A zászlóalj már a kezdetektől olyan női parancsnokokkal és tisztekkel büszkélkedhetett, akik korábban a Caracalnál szolgáltak. A „Jordán oroszlánjai” bár egy viszonylag nyugodt szektorban diszlokál és működik, mégis számos ellenséges palesztin város – Tubesz, Tajazir, Náblusz, Dzsénin – fenyegetéseivel kell szembenéznie. A képzés alkalmával azonban nem csupán az említett veszélyekre készítik fel a harcosokat, hanem az esetleges radikális csoportok határ felőli érkezésére is.²⁵

A harmadik és egyben a legújabb koedukált zászlóalj mindössze néhány hónappal ez előtt állt fel. A Bardelas a dél-jordániai határnál, az Arava régióban fejti ki tevékenységét. A vegyes alegység, helyismeretet szerezve és szoros kapcsolatot kialakítva a helyi lakosokkal, köztük a fegyveres polgári csoportokkal, felkészült a térségben előfordulható extrém időjárási körülmények következményeinek a kezelésére, az illegális munkaerő bevándorlására, valamint esetleges váratlan ellenséges támadásra is.²⁶

²² Amir Alon: Meet the IDF's new female combat officers. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4771571,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 05.)

²³ Judy Maltz: IDF's Mixed-sex Combat Battalion Lures New Immigrants, Challenge-seekers. <http://www.haaretz.com/israel-news/1.674171> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 19.)

²⁴ Uo.

²⁵ Yoav Zitun: Meet the IDF's second co-ed battalion – the Lions of Jordan. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4687095,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 19.)

²⁶ Yaakov Lappin: Female soldiers to be incorporated into IDF battalion along Jordan border. <http://www.jpost.com/Israel-News/Female-soldiers-to-be-incorporated-into-IDF-battalion-along-Jordan-border-410910> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 05.)

ALKALMAZKODÁS A NŐI KATONÁKHOZ

A katonanők térnyerése a hadseregben természetesen számos változással is járt. Felmerültek olyan területek, ahol a női nemi szerepek megkívánták a hozzájuk való alkalmazkodást. Az egyik ilyen a fizikai teherbíró képesség. A hadsereg már 2011-ben új, kifejezetten a nők számára tervezett katonai mellényt rendszeresített a harci beosztásokban szolgáló katonanőknek. Minderre azután került sor, hogy több panasz érkezett arra, hogy a mellények nem illeszkednek a női harcosokhoz, mivel nehezek és irritációt okoznak. Az új felszerelés mindössze 1,6 kg, ami a férfi védőöltözetnél 1 kg-mal kevesebb. Az újonnan kifejlesztett málhamellényeket a légvédelmi, az esetlegesen atom-, biológiai és vegyi csapásnak kitett alakulatoknál, valamint a Caracal zászlóaljnál és a tüzerhadtestnél használják.²⁷

Az izraeli hadsereg nemcsak a ruházatot illetően, hanem más tekintetben is gondoskodik a katonanőkről. Az újoncoknak táplálkozási és fitnesztanácsadást biztosít, mely segít felkészülni a különböző alakulatoknál rájuk váró fizikai feladatokra.²⁸

2016-ban egy újabb kérdés merült fel a ruházattal kapcsolatban. Az Izraeli Védelmi Erők női ügyek tanácsadója követelni kezdte azon ingek gyártásának leállítását, amelyek negatív üzenetet közvetítenek. Nemrégiben ugyanis a nemi jelleget hangsúlyosan ábrázoló ingek jelentek meg a hadseregben. Ennek megfelelően a közeljövőben várható, hogy a katonák által rendszeren vásárolt V nyakú ingek változáson mennek keresztül.²⁹

VALLÁSOS NŐK A HADSEREGBEN

Az Izraeli Védelmi Erőknél szolgáló hívő katonanők száma az elmúlt öt évben csaknem megduplázódott. Bár a törvény szerint Izrael vallásos lakossága nem köteles katonai szolgálatot teljesíteni, a számok mégis növekvő tendenciát mutatnak. A hívő katonanők száma, akik korábban állami vallási oktatásban részesültek, a 2010-es 935 főről 2014-re 1830 főre emelkedett. Ehhez alkalmazkodva a hadsereg nagy erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy az említett csoport az ország védelme mellett a vallási parancsolatokat továbbra is be tudja tartani. Az Izraeli Védelmi Erők nagy hangsúlyt fektet a középiskolát elvégzett vallásos lányok meggyőzésére, hogy jelentkezzenek a hadsereg soraiba. Ennek köszönhetően 2013 és 2015 között 71 százalékos növekedés volt megfigyelhető a csapatoknál szolgálatot teljesítő vallásos katonanők számában, és 30 százalékos emelkedés a vallásos női tisztek körében. Míg 2013-ban a fiatal nők 213 iskolából érkeztek, addig a 2014-ben végzett hallgatók már 289 intézményből jelentkeztek az Izraeli Védelmi Erőkhöz. Ez mindenki számára előnyös helyzet, ugyanis ha a lányok önkéntesen regisztrálnak, akkor a motivációval nem lehet probléma.³⁰

Korábban a fiatal vallásos nők számára, amennyiben csatlakozni akartak a hadsereghez, az egyetlen lehetőség a katona tanári pálya választása volt.³¹ Napjainkban azonban a vallásos női újoncok már nem csupán az oktatást-kiképzést folytató alakulatokhoz, hanem

²⁷ Hanan Greenberg: IDF introduces women's vests. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4096985,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 05.)

²⁸ Judah Ari Gross: New combat positions for women in the IDF, same old obstacles, i. m.

²⁹ Cynthia Blank: IDF soldiers to say goodbye to chauvinistic T-shirts? <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/207384#.VsDBTOaPaNo> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 05.)

³⁰ Yair Ettinger: A Quiet Coup: Young Religious Woman Are Flocking to the Israeli. <http://www.haaretz.com/news/features/.premium-1.677390> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 11.)

³¹ Uo.

a harci egységekhez is csatlakozhatnak. Sari Michael 21 éves korában lett a Caracal zászlóalj tagja: „Egyértelmű, hogy a műveletek során nehezebb gyakorolni a vallást, de úgy vélem, minden katonára, aki a vallásos életvitelét a hadseregben is folytatni szeretné, megtalálja annak a módját. Minden rajtunk áll, én valójában még inkább vallásos lettem a hadseregben.”³²

Egy újabb kiváló példa Omella esete, aki azért emigrált Franciaországból Izraelbe, hogy csatlakozhasson az Izraeli Védelmi Erőkhöz. Az alapképzést 2015 márciusában a Jordán Oroszlánjai gyalogos zászlóaljnál kezdte. Arra a kérdésre, hogy szolgálatban a világi katonák mellett miként tud vallásos életvitelének eleget tenni, a következőképpen válaszolt: „A parancsnokaim mindig hagynak időt a reggeli és délutáni imákra, és esténként megenyedek, hogy égve hagyjam a villanyt, amíg elolvasom a Sema imát. Bár a 80 katonára közül csupán hárman vagyunk vallásosak, a fiúk ezt tudják és tiszteletben is tartják.”³³

Ezen példák alapján is látható, hogy a vallásos katonanők ugyanolyan elkötelezettek hivatásuk iránt, mint világi társaik. Ugyanakkor vannak olyan vallási vezetők, akik ellenzik híveik bevonulását a hadseregbe. 2014 elején a Legfelsőbb Rabbínátus elhatározta, hogy törvényileg tiltatja be a vallásos nők besorozását az Izraeli Védelmi Erőkhöz. Elazar Stern politikus, volt tábornok, kritizálta a javaslatot, mivel szerinte a Tóra tanulása mellett vannak sokkal fontosabb dolgok az országban.³⁴ A helyzet 2015-re sem változott, ugyanis a kiemelkedő nemzeti-vallási vezető, Slomo Aviner rabbi kijelentette: azok a vallásos nők, akik a hadseregben szolgálnak, hozzájárulnak Izrael Állam megsemmisítéséhez. Aviner felidézte a Legfelsőbb Rabbínátus 1950-es döntését, miszerint a nők csatlakozását kifejezetten tiltani kellene, illetve a fentebb említett 2014-ben napirendre tűzött javaslatot is szóba hozta. A rabbinikus tilalom alapja a zsidó jog azon része, mely a Talmudban olvasható, nevezetesen, hogy a nők útja nem a háborúban való részvétel.³⁵

Mindemellett vannak olyan kivételes esetek, amikor a világi nők a kötelező hadviselést hamis vallási érvekkel próbálják elkerülni. Ezek a fiatal nők a rabbinikus bíróság előtt hívőnek vallják magukat, mely három feltétel betartásával mentesíti őket a szolgálat alól. A kritériumok a következők: nem utazik szombaton, kóser ételt eszik és vallási alapon nem szolgál a hadseregben.³⁶

ARAB KATONANŐK AZ ISRAELI VÉDELMI ERŐK SORAIBAN

Minden bizonnyal meglepőnek tűnhet, de az Izraeli Védelmi Erőknél muszlim és keresztény arab nők is szolgálnak. Döntésük azonban nem minden esetben volt egyszerű. Egy muszlim nő elmesélte, hogy amikor elhatározta, hogy bevonul, szülei nem voltak hajlandók támogatni őt. El kellett hagynia az otthonát, és magányos katonaként a hadseregtől kapott segítséget. A muszlim lányok viszonylag ritkán vonulnak be a seregbe, mert a családjuk azt nem fogadja el. Egy másik társa, aki zsidó negyedben nőtt fel, akkor döntött a katonaság mellett, amikor

³² Itzhak Tessler: With a skirt and a rifle: Meet the IDF's religious girls power. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4710792,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 11.)

³³ Uo.

³⁴ Ari Yashar: Chief Rabbinate Says No to Religious Woman in IDF. <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/176124#VuqJk-ZGR3x> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 17.)

³⁵ Jeremy Sharon: Rabbi Aviner: 'Religious woman enlisting in IDF destroying soul of state'. <http://www.jpost.com/Israel-News/Rabbi-Aviner-Religious-women-enlisting-in-IDF-destroying-soul-of-state-431815> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 17.)

³⁶ Yoav Zitun: IDF steps up war on 'religious' dodgers. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4152682,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 17.)

összes szomszédját látta szolgálatra indulni. Egy harmadik fiatal szintén zsidó közegben nevelkedett, velük tanult az iskolában, s ezzel együtt járt az is, hogy később, akárcsak a barátai, ő is bevonul a hadseregbe.³⁷

Az arab katonanők megjelenése az Izraeli Védelmi Erőknél, bár nem tekint vissza hosszú múltra, mégsem új keletű jelenség. 2008-ban történelmi jelentőségűnek számított az a pillanat, amikor az Izraeli Légierő egységéhez első alkalommal csatlakozott arab származású női katona.³⁸ 2010-ben újabb mérföldkő következett. Ekkor Elinor Joseph, egy Haifából származó keresztény arab „elnyerte” az első arab harci katonanő címet. Joseph egy vegyes zsidó-arab környéken nőtt fel és arab iskolába járt. Bár édesapja korábban az ejtőernyőegységben szolgált, neki nem állt szándékában bevonulni. Miután mégis a katonaság mellett döntött, előbb végrehajtotta az alapkiképzést, majd egészségügyi képzésen vett részt. Ezután katonai rendőri állást kapott, később a Caracal zászlóaljhoz került harci beosztásba.³⁹

Mona Liza Abdo, akárcsak társai, keresztény arabként önkéntesen csatlakozott az Izraeli Védelmi Erőkhöz. Abdo gondolatai egyértelművé teszik, miért döntött a katonaság mellett: „A munkám parancsnokként az, hogy megelőzzem a terrortámadásokat, a csempésztést és az országba történő illegális belépést. Úgy gondolom, ha megakadályozom a kábítószer bejutását az országba, nem csupán a zsidó népet, hanem az arabokat is megvédem.”⁴⁰

Az Izraeli Védelmi Erőknél szolgáló arab nők teljesítményét ugyanúgy elismerik, mint bárki másét. 2015-ben 120 katona között egy női muszlim kadét is kitüntetésben részesült, melyet a köztársasági elnök rezidenciáján vehetett át. A kadét elmondása alapján már kiskora óta a hadsereg soraiba készült. Egész életében vallásos muszlimok között nevelkedett, s családja mindig hangsúlyozta, hogy ő palesztin muszlim arab, így ebből kifolyólag a palesztin népével kellene foglalkoznia. Amikor a kitüntetett 16 és fél évesen megkapta a minden izraeli állampolgárnak járó kék személyi igazolványát, a korábbi palesztin muszlim arab identitása megkérdőjeleződött. Végül saját útját megtalálva csatlakozott az Izraeli Védelmi Erőkhöz.⁴¹

A NEMI ERŐSZAK KÉRDÉSE

A nők hadseregben való egyre nagyobb térnyerése negatív következményekkel is járt. A nemi erőszak egyre több katonanőt érint. Míg 2012-ben 511, addig 2013-ban már 561 bejelentés érkezett. Az esetek közel fele fizikai, másik része pedig verbális erőszaknak bizonyult. Mindezek ellenére csupán néhányan hagyják ott a hadsereget emiatt. Fontos megjegyezni, hogy bár a számok a hivatalos adatokat mutatják, minden bizonnyal vannak olyan esetek, melyeket nem jelentenek. Ilyenkor a zaklatás felderítésével a katonai rendőrség nyomozói foglalkoznak.⁴²

³⁷ David Lazarus: Breaking News: Muslim Girls Enlisting in Israeli Army! <http://www.israeltoday.co.il/Default.aspx?tabid=178&nid=28547> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 20.)

³⁸ Yossi Yehoshua: First female Arab soldier joins elite unit 669. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3527584,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 20.)

³⁹ Hillel Fendel: First Female Arab Combat Soldier in IDF. 20. <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/138807#Vu6rtXpGR3x> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 20.)

⁴⁰ Joel B. Pollak: Female arab soldier proud to fight for Israel. Elérés: <http://www.breitbart.com/national-security/2014/02/05/female-arab-soldier-proud-to-fight-for-israel/> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 20.)

⁴¹ Roi Yanovsky: IDF honors female Muslim soldier. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4650017,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 20.)

⁴² Lahav Harkov: IDF says rise in number of reported instances of sexual harassment. <http://www.jpost.com/National-News/IDF-says-rise-in-number-of-reported-instances-of-sexual-harassment-340225> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 18.)

A szexuális úton történő kizsákmányolás alapja az egyenlőtlenség, a hierarchia és a tisztességtelen hatalmi viszonyok.⁴³ A legtöbb esetben a katonanők felettesüket vádolják erőszakkal, akik büntetése mindössze a lefokozás és pénzbírság. Az események fényében az izraeli parlamentben már olyan javaslat is napvilágot látott, mely szerint a hadseregben külön kellene választani a férfiakat és a nőket.^{44, 45}

A KATONANŐK MÉG MINDIG HÁTRÁNYBAN?

Az elmúlt évtizedekben a nők integrálása az Izraeli Védelmi Erők különböző egységeibe fokozatosan megtörtént. Ugyanakkor még mindig vannak olyan pozíciók, amelyek nem elérhetők a katonanők számára. Példaként szolgálhatnak erre a páncéloshadtestek, amelyekbe nem történt meg a női katonák integrálása. Mielőtt erről döntés született volna, a hadsereg a még több katonanő befogadása érdekében több tesztet is elvégzett. Ezen vizsgálatok során az átlagos fiatal felnőtt nőknek a Merkava harckocsiban nyújtott teherbíró képességét tanulmányozták. A fizikai teljesítmény mellett górcső alá került a páncéloshadtestbeli életmód is. A tesztek eredményéből végül arra a megállapításra jutottak, hogy a nők harckocsi-személyzetként való szolgálata nem javasolt.⁴⁶

Ahogy a kötelező katonai szolgálat idejét a férfiak számára három évről két év nyolc hónapra csökkentették, egyfajta szakadék keletkezett. Ez a folyamat arra készítette a hadsereget, hogy elgondolkozzon, milyen beosztásokat lehetne még megnyitni a nők előtt. Bár az Izraeli Védelmi Erők szükségből cselekedett, a fiatal nőket a szolgálatra az ország védelme iránt érzett eltökélt vágy motiválta.⁴⁷

Mindazonáltal fontos megjegyezni, hogy az egyenlőtlenséghez a férfiak és nők közötti fizikai különbségek is hozzájárulnak. A felszerelés, amit magukkal kell vinniük, túl nehéz, a távolságok, amelyeket meg kell tenniük, túl nagyok. A női katonák sokkal nagyobb mértékben szenvednek különböző sérüléseket, mint férfitársaik. A Caracal zászlóaljban 40 százalékra, a tűzérési alakulatoknál körülbelül 70 százalékra tehető a sebesülést elszenvedett női katonák aránya. Ennek alapján nem meglepő, hogy a döntések nem az intellektus meghatározása vagy a szolgálat iránti vágy alapján történnek, hanem sokkal inkább olyan megfontolásból, hogy az illető képes-e lefutni egy bizonyos távolságot meghatározott sebességgel, vagy képes-e evakuálni egy sebesült katonát. Ennek megfelelően a nők nem feltétlenül alkalmasak minden férfiak által betöltött pozícióra. Aki tehát az adott kritériumoknak megfelel, legyen az férfi vagy nő, felvételt nyer az Izraeli Védelmi Erők alakulataihoz.⁴⁸

ÖSSZEZGÉS

Napjainkban a katonanők szerepvállalása az Izraeli Védelmi Erőknél rendkívül jelentős. Az elmúlt évtizedek folyamán tevékenységi körük nagymértékben megváltozott. A nők számá-

⁴³ Michal Rozin: Sexual harassment is still prevalent in the IDF. Elérés: <http://www.jpost.com/Opinion/Op-Ed-Contributors/Sexual-harassment-is-still-prevalent-in-the-IDF-334722> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 18.)

⁴⁴ Ez a felvetés abszurdnak tűnik, ez valószínűleg kivitelezhetetlen.

⁴⁵ Benny Toker: MK Urges IDF to Separate Men and Women to Stop Sexual Abuse. <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/197688#VuvVK-ZGR3w> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 18.)

⁴⁶ Yoav Zitun: IDF rejects female integration in Armored Corps. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4658372,00.html> (Letöltés időpontja: 2016. 03. 19.)

⁴⁷ Judah Ari Gross: New combat positions for women in the IDF, same old obstacles: i. m.

⁴⁸ Uo.

ra – a 24 hónapig tartó kötelező szolgálaton felül – ma már a beosztások legnagyobb része elérhető, így nem meglepő, hogy egyre többen választják a katonai hivatást. A nők száma a harci alakulatoknál folyamatosan növekszik, melynek következtében vegyes zászlóaljakat hoztak létre. Immáron három ilyen alakulatról beszélhetünk, s nem kizárt, hogy a nők létszámának további növekedésével számuk nőni fog. Természetesen a katonanők nagyarányú megjelenése a hadsereg soraiban változtatásokat is követelt. Új kihívást jelentett a vallásos és az arab nők integrálása is. Ennek ellenére számos olyan sikertörténet látott már napvilágot, melyek katonanők előléptetéséről vagy kinevezéséről tanúskodnak. Amennyiben ez a tendencia folytatódik, elképzelhető, hogy a jövőben a női katonák olyan beosztásokban is megjelennek, amelyek ma még elképzelhetetlennek tűnnek.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Alon, Amir: *Meet the IDF's new female combat officers*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4771571,00.html>
- Ben-zvi, Gidon: *First Lady: IDF Appoints First Female Combat Battalion Commander*. <http://www.algemeiner.com/2014/01/02/first-lady-idf-appoints-first-female-combat-battalion-commander/>
- Blank, Cynthia: *IDF soldiers to say goodbye to chauvinistic T-shirts?* <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/207384#VsDBTOaPaNo>
- Ettinger, Yair: *A Quiet Coup: Young Religious Woman Are Flocking to the Israeli Army*. <http://www.haaretz.com/news/features/.premium-1.677390>
- Feldinger, Lauren Gelfond: *Skirting history*. <http://www.jpost.com/Magazine/Features/Skirting-history>
- Fendel, Hillel: *First Female Arab Combat Soldier in IDF*. <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/138807#Vu6rtXpGR3x>
- Ginsburg, Mitch: *38 female IAF pilots shatter the glass firmament*. <http://www.timesofisrael.com/38-female-iaf-pilots-shatter-the-glass-firmament/>
- Greenberg, Hanan: *IDF introduces women's vests*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4096985,00.html>
- Greenberg, Hanan: *IDF names 1st female major-general*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4074563,00.html>
- Gross, Judah Ari: *New combat positions for women in the IDF, same old obstacles*. <http://www.timesofisrael.com/new-combat-positions-for-women-in-the-idf-same-old-obstacles/>
- Harkov, Lahav: *IDF says rise in number of reported instances of sexual harassment*. <http://www.jpost.com/National-News/IDF-says-rise-in-number-of-reported-instances-of-sexual-harassment-340225>
- Katz, Yaakov: *Orna Barbivai becomes first female IDF major general*. <http://www.jpost.com/Defense/Orna-Barbivai-becomes-first-female-IDF-major-general>
- Lappin, Yaakov: *Female soldiers to be incorporated into IDF battalion along Jordan border*. <http://www.jpost.com/Israel-News/Female-soldiers-to-be-incorporated-into-IDF-battalion-along-Jordan-border-410910>
- Lappin, Yaakov: *More women soldiers seeking to serve in combat units, IDF says*. <http://www.jpost.com/Defense/IDF-More-women-want-to-serve-in-combat-units-330641>
- Lazarus, David: *Breaking News: Muslim Girls Enlisting in Israeli Army!* <http://www.israeltoday.co.il/Default.aspx?tabid=178&nid=28547>
- Levy, Yagil: *The Military as a Split Labor Market: The Case of Woman and Religious Soldiers in the Israel Defense Forces*. Int J Polit Cult Soc, 2013.

- Maltz, Judy: *IDF's Mixed-sex Combat Battalion Lures New Immigrants, Challenge-seekers*. <http://www.haaretz.com/israel-news/1.674171>
- Pollak, Joel B.: *Female arab soldier proud to fight for Israel*. <http://www.breitbart.com/national-security/2014/02/05/female-arab-soldier-proud-to-fight-for-israel/>
- Rimalt, Noya: *When a feminist struggle becomes a symbol of the agenda as a whole: The example of woman in the military*. Nashim: A Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues, Number 6, Fall 5764/2003. <http://weblaw.haifa.ac.il/he/Faculty/Rimalt/Publications/4.pdf>
- Rimalt, Noya: *Woman in the sphere of masculinity: The double-edged sword of women's integration in the military*. Duke Journal of Gender Law & Policy, Volume 14:1097, 2007. <http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1135&context=djglp>
- Rozin, Michal: *Sexual harassment is still prevalent in the IDF*. <http://www.jpost.com/Opinion/Op-Ed-Contributors/Sexual-harassment-is-still-prevalent-in-the-IDF-334722>
- Savir, Aryeh: *NATO conference hears IDF views on woman in the military*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4523011,00.html>
- Sharon, Jeremy: *Rabbi Aviner: 'Religious woman enlisting in IDF destroying soul of state'*. <http://www.jpost.com/Israel-News/Rabbi-Aviner-Religious-women-enlisting-in-IDF-destroying-soul-of-state-431815>
- Tessler, Itzhak: *With a skirt and a rifle: Meet the IDF's religious girls power*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4710792,00.html>
- The Army and Society Forum, *Woman in the Israel Defense Forces, 2003* Jerusalem, The Old City Press. <http://en.idi.org.il/media/1431643/ArmyWomen.pdf>
- Toker, Benny: *MK Urges IDF to Separate Men and Women to Stop Sexual Abuse*. <http://www.israel-nationalnews.com/News/News.aspx/197688#VuvVK-ZGR3w>
- Yanovsky, Roi: *IDF honors female Muslim soldier*. <http://www.ynetnews.com/articles /0,7340,L-4650017,00.html>
- Yashar, Ari: *Chief Rabbinate Says No to Religious Woman in IDF*. <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/176124#VuqJk-ZGR3x>
- Yehoshua, Yossi: *First female Arab soldier joins elite unit 669*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3527584,00.html>
- Yehoshua, Yossi: *First female fighter pilot launches missile at tunnel-digging terrorists near Karni crossing*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3273411,00.html>
- Zitun, Yoav: *IDF eases female soldier's path to combat units*. <http://www.ynetnews.com/articles /0,7340,L-4263718,00.html>
- Zitun, Yoav: *IDF rejects female integration in Armored Corps*. <http://www.ynetnews.com/articles /0,7340,L-4658372,00.html>
- Zitun, Yoav: *IDF steps up war on 'religious' dodgers*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4152682,00.html>
- Zitun, Yoav: *IDF's roughest, toughest female soldier*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4439178,00.html>
- Zitun, Yoav: *Meet the IDF's second co-ed battalion – the Lions of Jordan*. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4687095,00.html>